

8.2.2021

Valtion rooli ja edellytykset toimijana Findy-osuuskunnassa ja toiminnan rahoituksen perusteet**Hanke-esitys-/suunnitelmalomake**

Organisointi:

Hankkeen omistaja	Vesa Lipponen
Hankevastaava	Tanja Stormbom
Hankeassistentti	Olga Ruhanen

Aikataulu:

Hankkeen toimikausi	8.2. – 30.6.2021
---------------------	------------------

1 Hankkeen tausta ja lähtökohdat

Valtiovarainministeriölle on tullut esitys liittyen mahdollisuuteen liittyä nk. Findy-osuuskuntaan. Findy-osuuskunta tavoittelee jäseniä sekä yksityiseltä, että julkiselta sektorilta. Findy-osuuskunta valmistelee jäsenilleen yhteistä digitaalista alustaa henkilöön itseensä liittyvien identiteettitietojen jakamiseen (eng. Self Sovereign Identity SSI). Findyn tavoitteena on toteuttaa yhteinen lohkoketjuteknologiaa hyödyntävä hajautettu luottamusinfrastruktuuri, jossa eri toimijat voisivat laskea liikkeelle varmennettuja väittämiä, joita henkilö itse voisi hallinnoida ja luovuttaa kolmansille osapuolille digitaalisen lompakon (eng. Identity Wallet) avulla. Findy-osuuskunta määritteli yhteiset säännöt (eng. Governance Model) luottamusinfrastruktuurin ylläpitäjille, lompakkopalveluita tarjoajille ja varmennettuihin väittämiin luottavien palveluiden välille.

Selvityshankkeella on mahdollinen liittymä osana hallitusohjelman toimeenpanoa käynnistettyyn Digitaalinen henkilöllisyys hankekokonaisuuteen. Digitaalinen henkilöllisyys hankkeessa toteutetaan vuosien 2020-23 aikana Suomeen uusi menetelmä henkilöllisyyden osoittamiseen sekä digitaalisessa-, että fyysisessä asiainnissa. Digitaalinen henkilöllisyys hankkeessa toteutetaan Digi- ja väestötietovirastoon ja Poliisihallitukseen edellytykset jakaa henkilöllisyyden osoittamiseen liittyviä tietoja varmennettujen väittämien avulla.

Findy-konsortioista VM:ään ovat olleet yhteydessä erityisesti TietoEVERY ja OP. Puheena olevasta osuuskunnasta ovat olleet valtionhallinnossa kiinnostuneita Digi- ja väestötietovirasto, Verohallinto ja Kansaneläkelaitos.

2 Hankkeen tavoitteet ja tuotokset

Kohdassa 1. mainitut valtionhallinnon organisaatiot ovat tehneet pinnallista juridista selvittelyä mm. osuuskunnan mahdollisiin sääntöihin liittyen, mutta edellytyksiä valtion liittymiseksi osuuskuntaan tai mahdollisen julkisen hallinto-tehtävän siirtämisestä osuuskunnalle ei ole tehty. Tämän hankkeen tarkoitus on vastata em. kysymyksiin ennen valtiovarainministeriön päätöstä edetä asiassa. Selvityksessä otetaan kantaa myös tarkempiin menettelyihin, joilla valtio voi mahdollisesti liittyä osuuskunnan jäseneksi. Myös muut em. valtionhallinnon organisaatiot ovat esittäneet kiinnostuksensa odottaa hankkeen tuloksia, koska tulokset soveltuvat myös niiden toimintaan. Kansaneläkelaitos ei ole osa valtion oikeushenkilöä, joten tulokset eivät sovellu sen toimintaan samoin kuin DVV:n tai Verohallinnon toimintaan, ks. kohta 4 rajaukset.

Hankkeessa valmistuu ulkopuolelta tilattu juridinen selvitys sekä hankkeen loppuraportti. Selvityksen tulosten perusteella asia siirretään päätöksentekoon oikealle taholle osuuskuntaan mahdollisen liittymisen, hyväksyttävien sääntöjen sisällön, sille annettavien tehtävien jne. osalta.

3 Keskeiset toimenpiteet

Hankkeessa tilataan ensi vaiheessa juridinen selvitys Helsingin yliopiston professori Kaarlo Tuorilta. Tuorille esitetyt kysymykset ovat 1. Voivatko ja, jos voivat, millä edellytyksillä ja minkälaista menettelyä noudattaen valtio tai yksittäiset valtion viranomaiset liittyä osuuskunnan jäseniksi? sekä 2. Kuuluuko suunnitteilla olevalle osuuskunnalle julkisia hallintotehtäviä ja, jos kuuluu, mitä osuuskunnan perustamisessa huomioon otettavia rajoituksia ja vaatimuksia perustuslain 124 §:stä asettaa? Koska valtion liittyminen osuuskuntaan ja julkisen hallintotehtävän siirtäminen viranomaisen ulkopuolelle ovat valtionhallinnossa geneerisiä kysymyksiä, tullaan selvityksen tulokset jakamaan valtionhallinnossa laajemmin myöhemmin päätettävällä tavalla. Hankkeen suunnitteluvaiheessa on oltu yhteydessä VTV:hen, jonka mukaan osuuskuntatoimintaa ei ole valtionhallinnoissa ainakaan sen toimesta ennen tarkastettu tai selvitetty. Selvityksen tulokset jaetaan ainakin VTV:n käyttöön, joka voi jakaa ne tarvittaessa eteenpäin, jos joku taho on siihen yhteydessä selvittäessään vastaavia kysymyksiä. Hankkeessa voidaan tilata myös muita juridisia tai muita selvityksiä tarpeen mukaan päätöksenteon tueksi.

4 Hankkeen rajaukset ja liittymät

Kansaneläkelaitos ei ole osa valtion oikeushenkilöä samassa mielessä kuin DVV ja Verohallinto. Kansaneläkelaitoksen ollessa suoraan eduskunnan alainen laitos ja oma oikeushenkilönsä se ei hyödy tuloksista samassa määrin ja teettää tarvittaessa omat selvityksensä asiaan liittyen.

5 Kohderyhmät, sidosryhmät ja hyödynsaajat

Nyt puheena olevaan osuuskuntaan liittymisestä kiinnostuneet muut valtionhallinnon tahot kuten Digi- ja väestötietovirasto ja Verohallinto hyötyvät hankkeen tuloksista, kuten juridisesta selvityksestä. Kansaneläkelaitos ei ole ilmoituksensa mukaan tilaamassa omaa juridista selvitystä tässä vaiheessa. VM informoi hankkeen tulokset em. tahoille viipymättä.

Lisäksi juridisen selvityksen tulokset jaetaan valtionhallinnossa muiden tahojen käyttöön myöhempää geneeristä käyttöä varten erikseen päätettävällä tavalla. Tässä vaiheessa tällaisiksi tahoiksi on tunnistettu mm. VTV.

Luottamusverkoston itsensä varsinaiset hyödyt ovat puheena olevan hankkeen ulkopuolisia, koska hanke kohdistuu osuuskuntaan liittymiseen (juridinen kehys, osuuskunnan säännöt, liittymisprosessi) kohdistuviin kysymyksiin.

6 Hankkeen riskit

Juridisen selvityksen osalta riskinä on, että tulokset eivät vastaa tyhjentävästi juridisiin kysymyksiin ja päätöksenteko valtionhallinnon organisaatioiden liittymisestä estyy tai myöhästyy. Tätä riskiä on minimoitu vuoropuhelulla selvityksen tuottajan kanssa sisältäen huolellisen pohjustuksen kirjallisesti ja suullisesti. Selvityksen tuottajan kanssa on myös sovittu jatkuvasta vuoropuhelusta, koska uudenlainen luottamusverkosto hankkeen kohteena saattaa olla vaikeasti hahmottuva. Kustannusriskiä juridisen selvityksen laajenemisen osalta on hallittu sopimalla selitykselle kiinteä hinta.

Vaikka juridisen selvityksen tulokset olisivat liittymisen ja julkisen hallintotohtävän siirtämisen kannalta positiivisia, on mahdollista, että päätöksenteossa osuuskuntaan ei kuitenkaan haluta sitoutua, sen säännöistä ei päästä sopimukseen tms. Tästä huolimatta juridisen selvityksen tuotoksille olisi valtionhallinnossa yleisempää käyttöä.

7 Hankkeen organisointi ja resurssit

Hankkeen johtamisen organisointi:

- Omistaja Vesa Lipponen
- Ohjausryhmä Vesa Lipponen, Irja Peltonen

Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen organisointi:

- Hankeryhmä Tanja Stormbom, Maria Nikkilä, Juha Mitrinen, Kimmo Mäkinen

Hankkeen kustannusarvio

Juridinen selvitys professori Kaarlo Tuori 14 000 €

VM:n työ tehdään virkatyönä. Matkoihin, materiaaleihin tms. ei ole suunniteltu käytettävän rahaa. Muita selvityksiä voidaan tilata myöhemmässä vaiheessa alussa tilattavan osuuskuntaan liittymistä koskevan juridisen selvityksen lisäksi.

8 Hankkeesta raportointi ja viestintä

Hankkeen tuloksista raportoidaan viipymättä hankkeen omistajalle Vesa Lipposelle sekä VM:ssä Irja Peltoselle, Juha Majaselle ja Päivi Nergille. Lisäksi VM jakaa tuloksensa muille valtionhallinnon organisaatioille, jotka ovat kiinnostuneet osuuskuntaan liittymisestä sekä myöhemmin päätettäville valtionhallinnon tahoille myöhempää yleisempää käyttöä varten (min. VTV).

9 Hankkeen dokumentointi

Hankkeelle on avattu Vahva-numero VN/1511/2021 viranomaisen asiakirjojen arkistointia varten ja Kampus-työtila muiden asiakirjojen työstämistä varten. Tilattavaan juridiseen selvitykseen liittyvä hankintapäätöksenä toimiva sopimus on Vahvassa asianumerolla VN/1194/2021.